

The author has come to the conclusion that a «juvenile reconciliation program» is regarded not only as a process but rather as an end document that can be the object of protection by criminal law as it is a sort of manifestation or even a type of reconciliation agreement.

Keywords: reconciliation, underage person, juvenile reconciliation program.

Харченко І.Г.

КЕРОВАНІЙ ХАОС І ПРАВОПОРУШЕННЯ

УДК 343.13

Постановка проблеми. У сучасних умовах керований хаос – технологія, розроблена політтехнологами різних спецслужб впливових держав для штучного керування суспільними процесами шляхом провокування зовнішньою стороною розгортання суспільних конфліктів. Організатори хаосу, роздмухуючи конфлікти (але утримуючи їх у стані “тління”, не доводячи до непередбачуваного вибуху), тримають і населення, і суб’єктів прийняття рішень у постійній напрузі, таким чином, звужуючи їм свободу маневру і підштовхуючи їх до вигідних для організаторів рішень.

Метою статті є висвітлення особливості теорії керованого хаосу і вчинюваних на її ґрунті правопорушень.

Стан дослідження. На сьогоднішній день є низка наукових досліджень, що містять дану проблематику, проте ряд моментів є розглянутими поверхнево. Зокрема дана проблема відображена в працях таких науковців як Батников С., Лепский В.Е., Лунеев В.В., Малинецкий Г., Мертон Р., Пригожий І. Стингерс І. та інші.

Виклад основного матеріалу. Стратегія керованого хаосу може полягати у штучному роздмухуванні спеціально розігрітих існуючих територіальних, етнічних чи релігійних конфліктів, у загостренні конфліктів довкола власності, у дестабілізації роботи органів державної влади. Керований хаос спрямовується впливовими над державами в ту країну яка має відповідний стратегічний потенціал, але зазвичай в таких країнах присутня економічно-політична криза це такі країни як Лівія, Сирія, Югославія, сьогодні наша держава Україна. Через велику економічно-політичну кризу протягом двадцяти чотирьох років незалежності України росій-

ські спецслужби сіяли хаос різними методами та засобами для того щоб мати повний контроль і управління над нами для своїх інтересів. На руку цьому хаосу послужила злочинність в нашій державі. А через вибух останніх хаотичних подій в країні злочинність збільшилась і постає питання її боротьби в таких умовах. Зараз є актуальним пошук шляхів боротьби із злочинністю в умовах керованого хаосу та ліквідація проблем її протидії злочинності.

Відповідно до запропонованого Г. Беккером підходу, рівноважний обсяг злочинності (equilibrium volume of crime) формується в процесі взаємодії тільки злочинців і захисників правопорядку. У роботах послідовників створеного ним наукового напрямку злочинна діяльність представлена вже дещо інакше - як своєрідний «ринок», де від дій злочинців залежать пропозиції злочинів, від дій споживачів незаконних товарів і жертв насильницьких злочинів - попит на злочини, а заходи правового примусу і попередження злочинності постають як державне регулювання цього «ринку». Під впливом трьох названих основних чинників і складається рівноважний обсяг злочинності. В умовах реформ правоохоронної системи та судової гілки влади в Україні і війни на сході держави злочинність постійно зростає а розкриття та розслідування знижується. Колись за часів Дикого Заходу у американських салонах висіла табличка - застереження « Не стріляйте в піаніста, він грає як уміє»

Ця приповідка приходиться на думку що злочинність в державі така яку вона бажає мати.

За 2016 рік в Україні було зареєстровано 592 604 кримінальних порушення, це на 27 422 більше, ніж у 2015 році. Такі дані вказані в річному звіті про рівень злочинності в країні за 2016 рік, оприлюдненому Генеральною прокуратурою України. Кількість особливо тяжких злочинів у 2016 році зменшилась у порівнянні з 2015-м на майже 2,5 тис. і склала 19 021. Натомість, суттєво зросла кількість тяжких злочинів: з облікованих 177 855 у 2015 році до 213 521 - у 2016 році, що на 35 666 (або на 20%) більше. Переважна кількість злочинів вчинялася в містах та селищах міського

типу - 461 798. Попередити на стадії готування замаху вдалося 2527 правопорушень. Збройних нападів стало менше

Порівняно з позаминулим роком у 2016-му значно поменшало злочинів, вчинених з використанням вогнепальної зброї – 1526 у 2015 році проти 579 - у 2016-му. Також поменшало злочинів, вчинених з використанням холодної зброї: 849 - у 2015-му проти 328 - у 2016 році.

Натомість значно зросла кількість правопорушень, вчинених стосовно іноземних громадян – з 1451 у 2015 році до 2273 - у 2016-му.

Найпоширенішими у минулому році, так само як у 2015-му, були злочини проти власності – 405 549 правопорушень, зокрема з них - 312 тисяч це крадіжки, 46 019 – шахрайство та 27 119 - грабежі. [5]

Масові заворушення в історії

Протести, бунти, революції— це обов’язковий атрибут історії людства, один з механізмів її поступального руху. Основним суб’єктом подібних процесів, як правило, є велика, зовні не організована група людей, яка, в залежності від наукової школи, може називатися або «на-товпом», або «масою».

На початку ХХ століття практично склалася концепція натовпу, що включала і «божевільну» різновид, яка розвивається і до цього дня. Її головні положення:

- Натовп — не просто скупчення людей, а особлива психологічна спільність, що має свої особливі закономірності формування і поведінки;

- расове, несвідоме спільне у людей домінує в натовпі над індивідуальними здібностями;

- особистість розчиняється в натовпі незалежно від рівня розуму, культури, добробуту, соціального стану;

- по розумовим якостям він (натовп) значно нижче своїх окремих членів, схильна до швидких переносам уваги, некритично вірить самим фантастичним чутками;

- юрба сліпо підкоряється лідерам;

- моральність натовпу носить «чорно-білий» характер: вона ба-чить лише ворогів і друзів, тому може проявляти як повне

безкорисливість і героїзм, самопожертва, так і під впливом свого лідера, здійснювати будь-які злочини.[6]

Традиційний і «розумний» натовп: генетична схожість і відмінності.

До теперішнього часу можна говорити про декількох різновидах «розумного натовпу», які отримали швидке і глобальне поширення. «Найпростіша» і найпоширеніша з них — флешмоб (також флеш-моб, флеш моб або просто моб, в англійській мові flashmob — «натовп-спалах»: flash — «спалах», моб — «натовп») — тобто заздалегідь спланована масова акція, організована, як правило, через сучасні соціальні мережі, в якій велика група людей раптово з'являється в громадському місці, протягом декількох хвилин виконує заздалегідь обговорені дії, звані сценарієм, і потім швидко розходить. Флешмоб не має аналогів у світовій історії, хоча в культурологічному плані є частиною перформансної комунікації нарівні з перформансом, хеппенінгом і флюккусом.

Учасники руху флешмоба виходять з того, що у будь-якій флешмоб-акції виконують типові правила. Найбільш важливі з них:

- удавана спонтанність дії. Заборона збиратися або привертати увагу на місці до акції, одночасний початок і закінчення акції її участі учасниками. Після акції потрібно миттєво зникати з місця дії в різні сторони і робити вигляд, ніби нічого й не було;
- сценарій повинен привносити абсурдність у те, що відбувається, хаотизувати дійсність;
- кожен учасник повинен точно слідувати сценарію; дії учасників не повинні викликати агресивної реакції випадкових глядачів.
- Учасники не повинні порушувати законів і моральних устоїв, не смітити.[7]

Різновид — кримінальний карнавал, «шопінг-бунт» (shopping-riot) — організовані через соціальні мережі масові заворушення, що супроводжуються грабежами, підпалами будинків і автомобілів з метою розваги.

Технологічно «кримінальний карнавал» — це флешмоб, змістовно — усвідомлені грабежі, підпали, тобто вчинення тяжких

злочинів заради розваги особами, в більшості своїй живуть на соціальну допомогу та не мають постійної роботи. «Кримінальні карнавали» — явище, властиве тільки мегаполісам країн, що мають розвинені соціальні програми, завдяки яким багато покоління громадян можуть нормально існувати, ніколи не займаючись постійною роботою. Як показує досвід Парижа, Лондона, Манчестера, Філадельфії, «кримінальні карнавали» здатні хаотизувати велике місто на досить тривалий час. [5]

Соціальна дійсність сучасного українського суспільства також генерує злочинність. Йдеться як про бідність, так і передусім про несправедливість у розподілі доходів серед різних верств населення. За даними останніх соціологічних досліджень, Більшість 50-70 % жителів України відносять себе до категорії бідних, хоча за офіційними даними таких людей значно менше. Так, за національною межею бідності - так звана відносна бідність (дохід на 25% менший середнього по країні доходу) - мешкають 27% населення (2010 р.). В умовах абсолютної бідності, тобто з доходом на день менше 2 дол. США, - лише 4,5% (за іншими даними - менше 2 %) [11, 143; 12; 13]. Для порівняння, в таких умовах мешкають: в КНР - 36%, в Індії - 54%, Узбекистані - 77%, на Мадагаскарі - 90%. Середньомісячна зарплата в Україні за 2011 р. склала 2 633 грн. (близько 330 дол. США) [14]. Для порівняння зазначимо, що в сусідній Польщі цей показник складає більше 1 160 доларів. Реальна заробітна плата в Україні в період 2000-2008 рр. (до світової фінансово-економічної кризи) зросла лише у 3,4 рази [8, 9]. Звичайно, у більшості держав Азії та Африки і в багатьох країнах Латинської Америки середня зарплата набагато менша, ніж в Україні (як правило, не більше 100-150 доларів), але громадяни нашої держави при оцінці рівня свого матеріального благополуччя орієнтуються саме на держави ЄС, а не на країни „третього світу”. Викликає занепокоєння поглиблення соціальної нерівності в державі, яке вимірюється за допомогою двох основних індикаторів - децильного коефіцієнту (характеризує різницю в розподілі доходів між 10% найбідніших та 10% найзаможніших верств населення) та індексу Джині (сумарний показник ступеня соціального розшарування за рівнем річного доходу

між усіма верствами суспільства; при розрахунку у відсотках він називається коефіцієнт Джині). При цьому офіційно ці показники в Україні доволі низькі: коефіцієнт Джині - 28% (дані Світового Банку; дані ЦРУ -27,5), а децильний коефіцієнт - 6 [10; 11]. Проте за неофіційними експертними даними, які враховують надприбутки правлячої верхівки та олігархів, децильний коефіцієнт складає 40-60, що ставить Україну поряд з окремими державами Латинської Америки (Болівія, Бразилія, Гондурас) та Африки (ПАР, Ботсвана). Натомість у Скандинавських державах, Японії або Чехії цей показник складає всього 3-4. У світовій практиці вважається, що у випадку, коли децильний коефіцієнт перевищує 10, в країні створюється небезпечна соціальна ситуація. За роки незалежності в Україні поступово сформувалася так звана „культура нерівності”, яка характеризується низьким рівнем соціальної єдності суспільства, високою недовірою людей один до одного та підвищеними показниками агресивності. Експерти підкреслюють, що в суспільстві поширені утриманські настрої та явно завищені бажання. Зокрема, своїм становищем у суспільстві не задоволені майже 47% населення (2008 р.). Наслідком завищених стандартів життя, насамперед матеріальних, більше ніж половини населення є і той факт, що рівень суб'єктивної бідності майже вдвічі перевищує її розрахунок за об'єктивними критеріями [12, 8-9]. Таким чином, вирішальне криміногенне значення в нашій державі має все ж не бідність як така, а її сприйняття людьми в широкому соціокультурному контексті: порівняння зі становищем інших категорій населення, іноземними державами, ідеологія споживання, тобто в кінцевому рахунку саме суб'єктивні чинники. Про вирішальну роль соціокультурних детермінант злочинності свідчить, окрім іншого, і той факт, що в багатьох державах світу з низьким або дуже рівнем життя (Ємен, Камбоджа, Непал, Індія, М'янма, Філіппіни тощо) криміногенна ситуація значно краща, ніж в Україні [13]. Тому досить поширені твердження про злиденність населення України як основну причину злочинності ґрунтуються на спрощеному економічному детермінізмі і є суттєвим перебільшенням.

Висновки. Напрямки профілактики протиправних дій «розумного натовпу». Оскільки утворення «розумного натовпу» не є «природною реакцією на раптово виниклі події», а є частина цілеспрямованих дій з хаотизації соціальної обстановки, то цей процес вимагає цілком конкретних ресурсів — організаційних, фінансових, інформаційних, технічних. Основне питання профілактики «розумного натовпу» — з'ясування, хто, скільки і яких ресурсів виділив і хто, як і коли збирається ними скористатися. Як це не парадоксально звучить, але саме відповіді на ці питання не є «страшною» таємницею — вони обговорюються на мережевих форумах, друкуються в статтях, обговорюються в теле дебатах.

1. Лепский В.Е. *Субъекты ориентированный подход к инновационному развитию* - М.: «Когито-Центр», 2009. - 208 с.
2. Пригожий И Стенгерс И. *Пряток из хаоса. Новый диалог человека с природой*. М: Эдиториал УРСС, 2000.
3. Малинецкий Г. *Хаос. Тупики, парадоксы, надежды* //Компьютера. 1998. №47.
4. Батников С. *Глобализация - управляемый хаос*, http://derzava.com/art_desc.php?aid=177
5. *Война управляемого хаоса первая и вторая часть* : [Електронний ресурс] / Режим доступу до журн. : http://nvo.ng.ru/concepts/2014-10-24/1_nvo.html 12. 12. *The World Factbook: Ukraine* [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/up.html>
6. Лунеев В. В. *Эпоха глобализации и преступность* / В. В. Лунеев. - М.: Норма, 2007. - 272 с.
7. Мертон Р. *Социальная теория и социальная структура* / Р. Мертон. - М.: АСТ: ХРАНИТЕЛЬ, 2006. - 873 с.
8. *Заробітна плата в Україні: на шляху до економічного зростання і добробуту* // Національна безпека і оборона. - 2015 - № 7. - С. 4-65.
9. Вавренюк О. С. *Деякі питання виміру показників злочинності в Україні* / О. С. Вавренюк // *Держава та регіони. Серія право*. - 2014. - № 2. - С. 52-56.
10. *The World Factbook: Ukraine* [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/up.html>

11. *List of countries by income equality [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_income_equality*
12. *Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави: національна доповідь / За заг. ред. В. М. Гейця. - К.: НВЦ НБУВ, 2013 - 687 с.*
13. *Тимчук О. Л. Злочинність в сучасному світі: кримінологічний аналіз / О. Тимчук // Бюлетень Міністерства юстиції України. - 2010. - № 11. - С. 84-91; Тимчук О. Л. Злочинність у Латинській Америці: кримінологічний аналіз / О. Л. Тимчук // Вісник Запорізького національного університету. Юрид. науки. - 2015. - № 3. - С. 164-170.*

Харченко І.Г. Керований хаос і правопорушення

Дана стаття присвячена проблемі вивчення вуличних заворушень, механізму керівництва цим видом правопорушень, та розкриття поняття керованого хаосу. Визначено і дано поняття натовпу, флешмоба та кримінального карнавалу. Проведено аналіз статистики злочинів скоєних в Україні за 2016. Досліджено витоки та історичний аспект масових заворушень, приведено соціологічний аналіз причин криміналізації суспільства. Подано напрямки профілактики та протидії даному виду правопорушення. Напрямки профілактики протиправних дій «розумного натовпу». Оскільки утворення «розумного натовпу» не є «природною реакцією на раптово виниклі події», а є частина цілеспрямованих дій з хаотизації соціальної обстановки, то цей процес вимагає цілком конкретних ресурсів — організаційних, фінансових, інформаційних, технічних. Основне питання профілактики «розумного натовпу» — з'ясування, хто, скільки і яких ресурсів виділив і хто, як і коли збирається ними скористатися. Як це не парадоксально звучить, але саме відповіді на ці питання не є «страшною» таємницею — вони обговорюються на мережевих форумах, друкуються в статтях, обговорюються в теле дебатах.

Ключові слова: правопорушення, проступок, моральність профілактика, попередження, розкриття, розслідування

Харченко И. Управляемый хаос и правонарушения

Данная статья посвящена проблеме изучения уличных беспорядков, механизма руководства этим видом правонарушений, и раскрытие понятия управляемого хаоса. Определены и дано понятие толпы, флешмоба и уголовного карнавала Проведен анализ статистики преступлений совершенных в Украине за 2016 Исследовано истоки и исторический аспект массовых беспорядков, приведены социологический анализ причин криминализации общества. Подано направления профілактики и противодействия данному виду правонарушения. Направления профілактики противоправных действий «умной толпы». Поскольку образование «умной толпы» не является «естественной реакцией на внезапно возникшие события», а есть часть целенаправленных действий по хаотизации социальной обстановки, то этот процесс требует вполне конкретных

ресурсов - организационных, финансовых, информационных, технических. Основной вопрос профилактики «умной толпы» - выяснение, кто, сколько и каких ресурсов выделил и кто, как и когда собирается ими воспользоваться. Как это ни парадоксально звучит, но именно ответы на эти вопросы не являются «страшной» тайной - они обсуждаются на сетевых форумах, печатаются в статьях, обсуждаются в теле дебатах.

Ключевые слова: правонарушения, проступок, нравственность профилактики, предупреждение, раскрытие, расследование,

Kharchenko I.G. Managed chaos and offenses

This article is devoted to the study of the riot, the management mechanism in this kind of crime and disclosure of the concept of controlled chaos. Defined and given concept crowd flashmob and criminal carnival. A statistical analysis of crimes committed in Ukraine for 2016 investigated the origins and historical aspect riots brought a sociological analysis of the causes of criminalization of society. Posted direction of prevention and combating this type of offense. Since the creation of «smart mob» is not a «natural response to sudden events» and is part of the concerted action ha- otyzatsiyi social situation, this process requires quite konkretnyh resources - organizational, financial, information, technical. The main issue of prevention «smart mob» - finding out who, how many and which resources allocated and who, how and when is going to use them. It is ironic sounds, but it is the answer to these questions is not «terrible» secret - they are discussed at forums merezhevyh printed in the papers discussed in TV debates.

Keywords: chaos, crowds, crime, conflict offense, offense, morality prevention, prevention, detection, investigation